

EKONOMİ POLİTİK

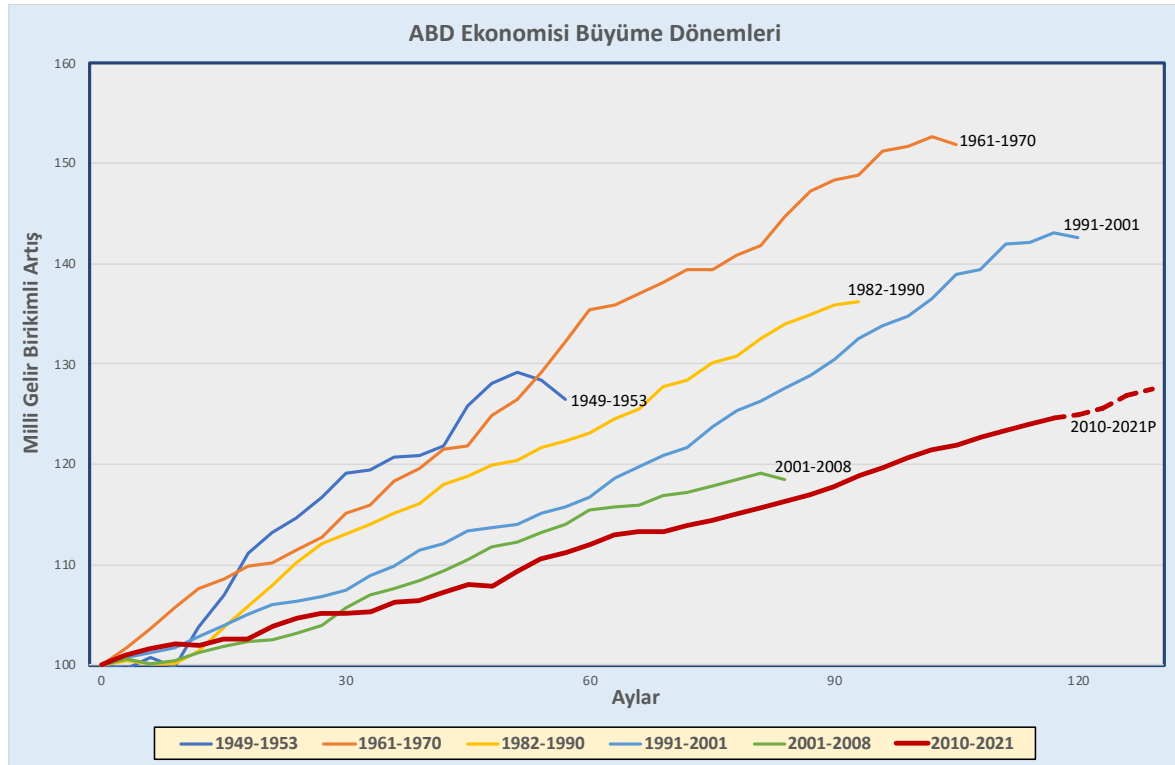
Erinç Yeldan, 12 Şubat 2020

Finans Kapitalizminin Yeni Normalleri

“Parasal genişleme son yıllarda büyümenin ana kaynaklarından birisi olageldi; ancak ‘ucuz para’ politikalarıyla yola devam edilmesi durumunda artık düşük-gelirli ülkeler zarar görmeye başlayabilir, yatırımlar ‘aşırı riskli’ alanlara kayabilir ve tasarruf sahipleri olumsuz etkilenebilir...”. Bu sözler IMF İcra Direktörü **Kristalina Georgieva**’ya ait. Georgieva ayrıca ekliyor: ekonomiler “ağır aksak büyüme” içinde ve ana riskler de *çok düşük faiz oranları, düşük üretkenlik kazanımları ve düşük enflasyon* olarak görülüyor.

Gerçekten de 2009’un küresel krizi sonrasında, örneğin ABD ekonomisi son elli yılın belki de *en uzun süren pozitif büyüme* sürecine girdi. Ne var ki, 2010’dan bu yana düzenli süreklilik gösteren pozitif büyüme oranlarının bir başka ayırt edici özelliği var: *büyümenin tarihsel olarak çok düşük düzeyde seyrediyor olması!*

Uzun süreli, ancak düşük tempolu büyüme **St. Louis Federal Reserve** araştırmacılarının da dikkatini çeken bir olgu. Aşağıdaki Şekil’de ABD’nin İkinci Dünya Savaşı sonrasında geçirmiş olduğu büyüme salınımlarının süresi (aylar olarak, yatay eksen) ve elde edilen birikimli milli gelir artış (dikey eksen) düzeyleri var. Bundan evvelki dönemlerle karşılaştırıldığında ABD’nin mevcut büyüme döngüsünün uzun süreli olmasına ve tüm olumlu parasal konjonktürlere rağmen, ne kadar yavaş ve durgun olduğu hemen göze çarpıyor.

Kaynak: Federal Reserve Bank of St. Louis, <https://fred.stlouisfed.org>

UNCTAD'ın eski direktörlerinden **Yılmaz Akyüz** hoca *InterPress Service* sitesinde geçen hafta yayınladığı yazısında da söz konusu durağan yatırım harcamaları, durgun büyüme, derinleşen gelir eşitsizliği, düşük enflasyon ve faiz oranları ve hızla artan borçluluğun hemen tüm küresel ekonominin ortak özelliklerini oluşturduğunu dile getirmekteydi. “Eşitsizlik, durgunluk ve istikrarsızlık” unsurlarının, *finansal kapitalizmin yeni normali* olduğunu vurgulayan Yılmaz hocaya göre, bu unsurlar birbirine bağlıdır ve hepsinin merkezinde de “*ücretlerin baskılandırılmasına dayanan gelir eşitsizliği*” yer almaktadır.

Yılmaz hoca şiddetlenen gelir eşitsizliğini üç ana nedene bağlamakta: *Birincisi*, neoliberal esnekleştirme politikaları emeğin kurumsal kazanımlarını geriletmiş, emek örgütlerini sermaye örgütleri karşısında güçsüz kılmıştır; *ikinci olarak*, finansallaşan kapitalizm bir yandan gelir ve servet eşitsizliğini körükler, toplam efektif talebi geriletirken, bir yandan da kıt tasarruf kaynaklarını üretken olmayan spekülasyon alanlarına yönlendirerek ekonomilerin potansiyel büyüme oranlarının gerilemesi neden olmuştur. *Üçüncü olarak* neoliberal küreselleşmenin getirdiği dayatmalar ve Sovyet sisteminin çöküşü ile birlikte Çin ve Hindistan'da büyük miktarlarda işgücünün küresel işgücü pazarlarına katılması sonucunda ücretli emeğin konumu büyük sermaye karşısında güçsüzleşmiştir

Gerçekten de gelişmiş, gelişmekte olan bütün ekonomilerde (Çin H. C. dahil) emeğin milli gelirlerden almakta olduğu pay sürekli gerileme göstermektedir. Bu da efektif talebin düşmesiyle sonuçlanmakta; düşük enflasyon – gerileyen kar oranları (bkz. 8 Ocak tarihli yazımız) – düşük yatırım temposu ve gerileyen üretkenlik kazanımlarıyla birlikte bir bütün olarak küresel ekonomiyi durgunluk kısılacında tutmaktadır.

Yılmaz hocaya göre *Keynesgil mali genişleme*, para basmaya yönelik genişleyici para politikalarıyla birlikte anca günü kurtarmaya yetebilir. Ancak, toplam talebin yetersizliğini ve üretkenlikteki durgunluğun aşılmasını sağlamak için üst sınıfların vergilendirilmesiyle finanse edilecek genişleyici mali politikalar, üretici sektörlerde ve genel olarak ekonominin kontrolünde devletin daha fazla söz sahibi olması, ücret-yönlü birikim rejimine geçiş ve finans sermayesinin dizginlenmesi gereklidir.

Aklıma hep Korkut hocanın o sözleri geliyor, “*aykırı düşünmeye hazır mıyız*”?